

УДК 007 : 304 : 659.3

ІТАЛІЙСЬКА ПРЕСА: СУЧАСНІ ТЕНДЕНЦІЇ В КОНТЕКСТІ ВИСВІТЛЕННЯ МІЖНАРОДНИХ ПОДІЙ

Ганна Рудницька

*Маріупольський державний університет,
просп. Будівельників, 129-а, Маріуполь, 87500, Україна, e-mail: mdu@mariupol.net*

Розглянуто основні тенденції розвитку сучасної італійської преси в контексті висвітлення міжнародних подій, виокремлено проблеми її функціонування.

Ключові слова: італійська преса, тенденції і проблеми розвитку, глобалізація, міжнародні події, міжнародна інформація.

Глобалізація, технологізація та виключна роль інформації в життєдіяльності сучасного суспільства підвищують актуальність дослідження особливостей зарубіжних ЗМК. На тлі нівелювання державних кордонів у зв'язку з активними процесами розвитку комунікаційно-цифрових технологій змінюється сутність міжнародної інформації. Вона інтегрується в усі сфери суспільного життя — політичну, економічну, культурну тощо, отримавши нові властивості: доступність, невичерпність, легкість в обробці, швидкість передачі, слабкий ступінь регулювання тощо. У результаті можна стверджувати, що держава втратила монополію на контроль за суспільством, оскільки нова сутність інформації змінила інтенсивність інформаційних обмінів і призвела до збільшення кількості суб'єктів міжнародних відносин. Якщо раніше процеси обміну інформацією здебільшого відбувалися на офіційному рівні, то наразі вони перемістилися в неофіційну площину. За цих умов ЗМК, які використовують інформацію в основі своєї діяльності, стали об'єднуючою ланкою для всього світу.

Тенденції і проблеми функціонування медіа в період сьогодення розглядалися вітчизняними та зарубіжними дослідниками, серед яких О. Вартанова, О. Гресько, Я. Засурський, О. Зернецька, В. Іванов, С. Михайлов, Л. Моралес, Г. Почепцов, В. Різун, І. Рогозіна тощо. Сучасний розвиток системи італійських медіа залишається малодослідженим у вітчизняній науковій думці. Особливої уваги заслуговує доробок Б. Носової. Серед зарубіжних дослідників у своїх роботах систему італійських мас-медіа та проблеми й тенденції її функціонування розглядали І. Гофман, Д. Назарова, Г. Соколова, Н. Уріна, а також М. Арканжелі, А. Беттіні, У. Еко, М. Лопоркаро, М. Ніро, С. Романо, К. Соррентіно тощо.

У статті ми зосередились на італійській пресі, враховуючи невелику наукову увагу до її особливостей на вітчизняному ґрунті, а також низку притаманних їй цікавих рис. Загалом, медіасистема Італії представляє собою особливий тип, що характеризується високим ступенем зв'язку з політикою та

економікою, зокрема фінансовими й промисловими структурами, особливою є демографічна ситуація в країні, що визначається процесами старіння нації та великим міграційним приростом. В наслідок, у період з 2006 по 2011 рр. спостерігалась позитивна динаміка читачів щоденної преси (з 59,1% у 2006 р. до 66,6% у 2011 р.).

Зважаючи на системну структуру світу, на особливості сучасної італійської преси впливають як загальні тенденції розвитку глобальної медіасистеми — зовнішні фактори, так і внутрішні фактори, зумовлені політичними, економічними й соціокультурними особливостями країни.

Серед основних тенденцій розвитку італійської преси на тлі світових слід виокремити **глобалізацію новин**. В. Орлова визначає її як «процес активного розповсюдження новинних програм і обміну інформацією між регіонами світу, який здійснюється за допомогою супутникових, кабельних, комп'ютерних систем і комунікаційних засобів зв'язку» [3]. Безперечно, глобалізація новин має вплив на коло тих питань, що висвітлюються в ЗМІ. Вони стосуються глобальної безпеки (війна з тероризмом, проблеми розробки ядерної зброї), глобальних кліматичних змін, суспільних процесів та ін.

Глобалізація як процес розвитку сучасного світу, який живиться науково-технологічним розвитком, зумовлює **високу швидкість, оперативність та безперервність новин**. Я. Засурський в контексті цієї тенденції констатує появу «двадцятичотирьохгодинного суспільства» (twenty-four-hour society), суспільства, яке працює безперервно і пояснює це тим, що «економічний кругообіг стає безперервним: починається в Сідней, Сінгапурі, Токіо та рухається потім до Москви, Франкфурта, Парижа, Амстердама, Лондона, Нью-Йорка, Сан-Франциско, повертаючись знову до Сіднея. І люди, які працюють у економічній і особливо в фінансовій сфері, змушені будувати свій графік за цим цілодобовим принципом» [2]. До того, зв'язок розвитку медіа з досягненнями науково-технологічного розвитку може стати причиною появи нових тенденцій міжнародної журналістики. До них І. Рогозіна відносить: зниження цін на засоби передачі інформації одночасно зі збільшенням швидкості й доступності комунікаційних технологій; надшвидку передачу й отримання новин у будь-якій точці земної кулі; появу необмеженої кількості джерел і каналів інформації і, нарешті, новий тип комунікації — комп'юнікацію [4].

Сучасна італійська медіасистема характеризується тісним зв'язком з політикою та економікою. Італійський дослідник М. Ніро підкреслює, що італійський «ринок новин» хоча й не підпорядковується, як це відбувається в тоталітарних та авторитарних країнах, явній цензурі або грубому політичному контролю, але насправді зазнає сильного тиску та серйозного спотворення зображуваного [9, с. 6]. Інформаційний продукт вчений порівнює з човном, який пливе від впливових та багатих (видавців) до тих, якими маніпулюють (аудиторія: читачі, глядачі) [9, с. 11].

Н. Уріна багато років досліджує взаємозв'язок політики та ЗМК на прикладі Італії та визначає, що особливість італійських ЗМІ полягає у їх високій активності в політичному процесі країни. Це яскраво демонструє приклад прем'єр-міністра Італії С. Берлусконі (1994–1995 рр., 2001–2006 рр., 2008–2011 рр.), родина якого володіє телевізійним концерном «Медіасет» і видавництвом «Мондадорі». Таким чином, Італія, за словами Н. Уріної, «отримала політику, що виростає на медійному ґрунті та журналістику — на політичному» [5].

Італійська щоденна преса не стоїть осторонь таких світових тенденцій як **комерціалізація новин**, що пов'язана з діяльністю транснаціональних корпорацій, та **інфотейтмент** (поєднання у новинах інформації і розваги). Останню тенденцію У. Стівенсон пояснює природною психологічною потребою людей в отриманні користі та задоволення від медіа. З комерціалізацією тісно пов'язані процеси **монополізації (конгломерації)**, які передбачають злиття, придбання й викупи, завдяки чому різні мас-медіа зосереджуються в руках невеликої кількості компаній [1].

Вищезазначені тенденції спричиняють появу проблем у функціонуванні та розвитку італійських друкованих ЗМК. Серед них: зменшення тиражів друкованої преси, проблема викривлення картини світу, відповідність новин інтересам промислового капіталу, низький рівень свободи слова, обмеженість міжнародних (зарубіжних) новин, проблема якості журналістських матеріалів.

За результатами досліджень Н. Уріної, в Італії простежується стала тенденція **зниження тиражів газет**. Поглиблює цю тенденцію розвиток безкоштовних газет. Проте інтерес до щоденних газет та зростання їх аудиторії зумовлюється освоєнням цифрових технологій та використанням Інтернету [6]. За результатами звіту Італійського інституту статистики, серед переваг он-лайн видань перед друкованими більшість опитуваних (40%) зазначає, що вони постачають гіперболізовану інформацію, 20% — те, що он-лайн видання пропонують більш персоналізовану, гнучку інтерактивну послугу. Серед недоліків — 40% опитуваних визначають те, що аудиторія он-лайн видань виключає тих, у кого немає підключення до мережі Інтернет, 21% опитуваних зазначають, що читання он-лайн видань є фрагментованим та поверховим, тобто не дає цілісності сприйняття картини, 15% вважають інформацію он-лайн видань менш надійною [13].

Особливістю італійських медіа, зокрема друкованих, є **вплив на їх діяльність крупного бізнесу та промисловості**, участь промислового капіталу у фінансуванні їх діяльності. Дж. Баєр провела дослідження взаємозв'язку між фінансовими організаціями, промисловими підприємствами та італійською пресою у 2010 р. В результаті вона дійшла висновків про зв'язок між ЗМК та промисловими і фінансовими структурами на рівні їх власників, та їх участі у радах правління відповідних організацій. Так, наприклад, «Корр'єре делла сера» була пов'язана з групами «ФІАТ», «Індезіт», підприємствами «Італчементі», «Телеком», «Піреллі» тощо, через те, що в її раді управління знаходились Дж. Ельканн — президент «Фіат» та «Ексор» (фінансового холдингу родини Аньєллі); Ф. Гранде Стевенс — адвокат родини Аньєллі, экс-віце-президент «Фіат» та наразі президент Фондації Сан Паоло; К. Пезенті — член ради директорів «Італчементі», «Унікредит», «Італмобіліаре» та «Медіобанка» та ін. [7].

На сьогодні, за даними на 2013 р. персональний склад ради керівників «Ріццолі Корр'єре делла сера» дещо змінився, проте залишився зв'язок з фінансовими структурами та промисловими підприємствами, таким як: «ФІАТ», «Піреллі», «Італмобіліаре», «Медіобанка», «Мерлоні Інвест» тощо [10].

Родина Берлусконі контролює «Іль Джорнале», який видає група «Мондадорі», у той час, як родина Аньєллі є власником «Ла Stampa», яка входить до структури «Фіат» у секторі комунікацій.

«Іль Мессаджеро» (Рим), «Іль Маттіно» (Неаполь), «Іль Гадзеттіно» (Венеція), «Іль Нуово Квотідіано ді Пулія» видаються видавництвом «Калтаджироне», що знаходиться у власності родини Калтаджироне [7].

Зазначена проблема прямо пов'язана з проблемами **викривлення країни світу, якості журналістських матеріалів, обмеженості новин та низького рівня свободи слова** в Італії.

Взаємозв'язок промислового капіталу та ЗМК веде до того, що у новинах може замовчуватись інформація про певні події через розбіжність з інтересами тих організацій, які фінансують ці ЗМК. Наприклад, 7 квітня 2010 р. у Швейцарії відбулись випробування першого в історії людства літака, що живиться сонячною енергією. Ціна його не перевищує ціну Аеробуса А 340. В Італії в період високих цін на пальне та постійних жвавих дискусій з приводу екологічної безпеки ця новина викликала б суспільний резонанс та отримала б місце на перших смугах газет, проте її не опублікувало жодне з видань. Лише «Соле 24 Оре» в он-лайн версії газети подала невелику статтю про цю подію [7]. Таким чином, суспільство не отримало інформацію про можливість заміни палива та відповідно можливого зниження вартості авіаперевезень через те, що ані авіакомпаніям, ані нафтопереробним підприємствам, ані енергетичним компаніям це не вигідно. З проблемою викривлення картини світу пов'язана наявність великої кількості негативної інформації.

Такий тісний зв'язок капіталу та ЗМК **знижує рівень незалежності преси та свободи слова** в Італії. Це підтверджується даними досліджень організації «Репортери без кордонів». Якщо у 2006 р. Італія знаходилась на 40-му місці, то в 2011 р. — вже на 61-му. Хоча за даними на 2013 рік країна посідає 57 сходинку. Якщо пригадати, що у 2011 р. відбулась зміна керівництва італійського уряду — С. Берлусконі залишив посаду, то збільшення рівня свободи слова в країні стає логічним [11].

С. Романо у статті «Журналістика та міжнародні відносини в Італії та в світі» ставить дуже важливе питання: чи можна зрозуміти ситуацію в світі, прочитавши італійську національну газету. Відповідаючи на нього, автор констатує, що газети деталізують загальну політичну ситуацію в світі. Проте італійська щоденна газета не розрахована на так званого «елітарного» читача, підготовленого, добре обізнаного у міжнародних політичних, культурних, економічних та соціальних процесах. Тому за мету ставиться привернути увагу якомога більшої кількості читачів, маси. Виходячи з цього, для висвітлення обирають матеріали, сповнені драматизму, зокрема конфлікти, скандали, шокуючи факти, сенсації, таємниці тощо. Також С. Романо говорить, що у Бразилії, Індії, Австрії італійські газети не мають постійних представництв, тому новини часто передають із запізненням, а також обираються з американських або загальноєвропейських джерел [12, с. 27].

Проаналізувавши звіт Всесвітньої газетної асоціації за 2011 р. щодо тенденцій розвитку світової преси та порівнявши їх результати з ситуацією наявною в італійській пресі, можна підсумувати, що загалом преференції італійців у виборі медіа збігаються зі світовими: на першому місці — телебачення, на другому — газети, на третьому — Інтернет. Якщо глобально читачів вдвічі більше, ніж користувачів Інтернету, то в Італії в 2011 р. 53,1% населення використовували Інтернет, а 66,6% читали газети, а в 2012 р. кількість читачів знизилась на 3,7%, а користувачів Інтернету збільшилась до 62,1%.

Порівнявши глобальні тенденції до зміни кількості хвилин споживання медіа на добу в період з 2006 по 2011 рр. з ситуацією в Італії, можна констатувати, що радіо втратило свої позиції через вплив Інтернету, який дозволяє не лише слухати, але й скачувати (в Італії з 150 до 135 хвилин на добу). Газети та телебачення в світовому масштабі характеризуються відносною стабільністю, а в Італії рівень споживання цих медіа знизився (телебачення з 200 до 180 хвилин з добу; преси з 80 до 65 хвилин за добу). Така динаміка компенсується швидкими темпами збільшення використання Інтернету (з 60 до 97 хвилин на добу).

Щоденна преса чутлива до економічних процесів. У зв'язку зі світовою економічною кризою обіг газет в Італії знизився на 4,3%, а доходи від реклами на 3%. Газети підтримують свою життєдіяльність за рахунок скорочення штату, підняття цін за послуги за різними статтями. За період з 2006 по 2010 р. загальна кількість працевлаштованих журналістів в Італії скоротилась на 0,9%. Особливо слід зазначити, що на 0,7% скоротилась кількість журналістів за 2009–2010 рр. як наслідок кризових явищ [8].

Така ситуація може ставати причиною як великої кількості анонімних матеріалів, так і зниження їх якості.

1. Бакулев Г. П. Массовая коммуникация: Западные теории и концепции / Г. П. Бакулев. — М. : Аспект Пресс, 2005. — 176 с.
2. Засурский Я. Н. Информационное общество и средства массовой информации / Я. Н. Засурский // Информационное общество. — 1999. — Вып. 1. — С. 36—40.
3. Орлова В. В. Глобальные телесети новостей на информационном рынке / В. В. Орлова. — М. : «РИП-холдинг», 2003. — 168 с.
4. Рогозина И. Зарубежная и российская журналистика: трансформация картины мира и ее содержания / И. Рогозина; науч. ред. А. А. Стриженко. — Барнаул : Изд-во Алт. гос. техн. ун-та, 2003. — 300 с.
5. Урина Н. В. Италия: СМИ в 2006 г. [Електронний ресурс] / Н. В. Урина // «Медіаскоп»: електронний научний журнал Факультета журналістики МГУ ім. М. В. Ломоносова. — 2007. — № 2. — Режим доступу : <http://mediascope.ru/node/51>.
6. Урина Н. В. Італійські СМІ в політичне межсезонье 2007 г. [Електронний ресурс] / Н. В. Урина // «Медіаскоп»: електронний научний журнал Факультета журналістики МГУ ім. М. В. Ломоносова. — 2009. — № 3. — Режим доступу : <http://mediascope.ru/node/415>.
7. Baer G. Tre gradi di separazione [Електронний ресурс] / G. Baer // PaginaUno. — 2010. — № 18 (giugno-settembre). — Режим доступу : <http://www.rivistapaginauno.it/Legami-stampa-industria-finanza.php>.
8. Chisholm J. World Press Trends 2011 [Електронний ресурс] / J. Chisholm // WAN-IFRA : World Association of Newspapers and News Publishers. — Режим доступу : <http://www.wan-ifra.org/articles/2012/04/17/world-press-trends-2011>.
9. Niro M. Verità e informazione: critica del giornalismo contemporaneo / M. Niro. — Bari : EDIZIONI DEDALO, 2005 — 349 p.

10. RCS media group : Organi Societari [Електронний ресурс]. — Режим доступу : <http://www.rcsmediagroup.it/wps/portal/mg/corporategovernance/organisocietari?language=it>.
11. Reporters without borders : for freedom of information : World report. Italy [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://en.rsf.org/report-italy.111.html>.
12. Romano S. Giornalismo e relazioni internazionali in Italia e altrove / S. Romano // Giuseppe Boffa, Sergio Romano Giornalismo italiano e vita internazionale. — 1989. — P. 13—41.
13. Stampa periodica e informazione on-line : Risultati dell'indagine sui quotidiani on-line Anno 2005 a cura di Fabrizio Maria Arosio, Roma settembre 2006. [Електронний ресурс]. — Режим доступу : http://culturaincifre.istat.it/sito/libri/quotidianionline/QUOTIDIANIONLINE_Rapportofinale_2006.doc

ITALIAN PRESS: MODERN TENDENCIES IN THE CONTEXT OF COVERING INTERNATIONAL EVENTS

Hanna Rudnytska

Mariupol State University,
Budivelnikiv Ave., 129 a, Mariupol, 87500, Ukraine
E-mail: mdu@mariupol.net

The article examines the main tendencies of the development of Italian press in the context of covering international events and provides the problems of its functioning.

Key words: Italian press, tendencies and problems of the development, globalization, international events, international information.

ИТАЛЬЯНСКАЯ ПРЕССА: СОВРЕМЕННЫЕ ТЕНДЕНЦИИ В КОНТЕКСТЕ ОСВЕЩЕНИЯ МЕЖДУНАРОДНЫХ СОБЫТИЙ

Анна Рудницькая

Мариупольский государственный университет,
просп. Строителей, 129-а, Мариуполь, 87500, Украина
E-mail: mdu@mariupol.net

Рассмотрены основные тенденции развития современной итальянской прессы в контексте освещения международных событий, выделены проблемы её функционирования.

Ключевые слова: итальянская пресса, тенденции и проблемы развития, глобализация, международные события, международная информация.

Стаття надійшла до редколегії 04.10.2013

Прийнята до друку 14.10.2013